

S.U.G. COLLEGE OF EDUCATION, VASNA, AHMEDABAD. S.A.D.

DR. JAGDISH R. MAHIDA

SOCIAL SCIENCE

STD. 10

BAHUHETUK YOJANAO

બહુહેતુક યોજનાઓ

દામોદર

- સ્વતંત્ર યોજના ભારતની પ્રથમ બહુહેતુક યોજના
- દામોદર નદી બિહારના ઝરિયા અને પ.બંગાળાના રાણીગંજનો સમૃદ્ધ ઔદ્યોગિક વિસ્તારમાં થઈને વહે છે.

भारत

દામોદર યોજના

- દામોદર યોજના એ ભારતની ઘણી મહત્વની યોજના.ઈ.સ.૧૯૪૮-૫૯
- ભારતનો એ સમૃદ્ધ ઔદ્યોગિક વિસ્તાર -- રાણીગંજનો વિસ્તાર જેમાં વીજળીની વધારે જરૂર પડે છે.
- ચોમાસામાં ભારે પૂરના કારણે ઘણું નુકસાન આ બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને દામોદર યોજના તૈયાર કરવામાં આવી હતી. જેના થકી પ.બંગાળાની આશરે ૫.૨ લાખ હેક્ટર જમીનને સિંચાઈની સુવિધા પ્રાપ્ત થશે.
- તેમજ જે જળવિદ્યુત મથકો સ્થાપવામાં આવેલ છે તેના દ્વારા ૨૨૫ લાખ કિલોવોટ વીજળી પ્રાપ્ત થશે.

દામોદર યોજના

દામોદર યોજના

મહા નદી

ઓરિસ્સામાં
વહેતી
મહાનદી પર
સંબલપુર નજીક
હીરાકુંડ ગામ પાસે
બંધ બાંધવામાં
આવેલ છે.

મહા નદી

હીરાકુંડ યોજના

- ઈ.સ.૧૯૫૬ માં તેનું બાંધકામ -- તે દુનિયાનો સૌથી િબો બંધ ગણાય છે.
જેની બાઈ ૪.૫ કિમી અને ૬૧ મીટર જેટ ૧ ઊંચાઈ
- જેનો આશય પૂર નિયંત્રણ અને સિંચાઈની સુવિધા --
- ૮ ૧૫ હેક્ટર જમીનને સિંચાઈની સુવિધા પ્રાપ્ત થશે.
- રૂરકે ૧ના િખંડ પો ૧૬નો ઉદ્યોગ તેમજ એલ્યુમિનિયમ, કાગળ, સિમેન્ટ તેમજ રાસાયણિક ખાતર બનાવવાનો ઉદ્યોગ વિકસે છે.

હીરાકુંડ યોજના

હીરાકુડ યોજના

ભારત

ભાકરા નાગલ યોજના

- પંજાબમાં વહેતી સતલજ નદી .
- ઈ.સ. ૧૯૪૮-૬૩ માં બંધનું બાંધકામ
- ઊંચાઈ ૨૨૬ મી અને ૫૧૭ મીટર લંબાઈ
- ભારતની સૌથી મોટી યોજના .
- ગોવિંદ સાગર સરોવર
- જેનું પાણી રાજસ્થાન, પંજાબ, હરિયાણા અને ચંડીગઢની ૧૫ લાખ હેક્ટર જમીનને સિંચાઈની સુવિધાનો લાભ
- આ ઉપરાંત ઈન્દિરા નહેર કાઢવાથી રાજસ્થાનની કેટલીક મરુભૂમિ લીલછમ બનેલ છે.

ભાકરા નાગલ યોજના

ભાકર નાગલ યોજના

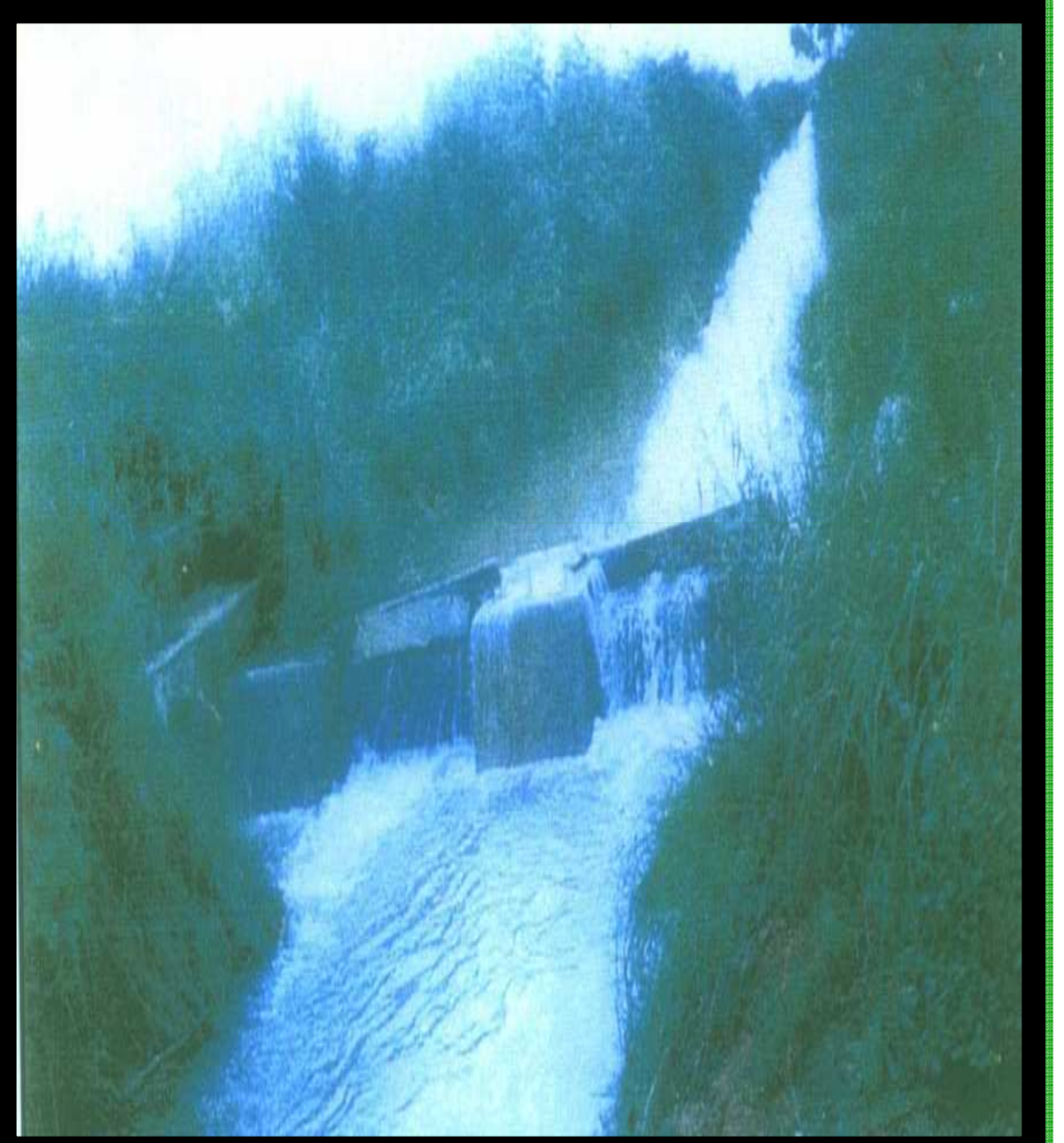

ભારત

નર્મદા

- ગુજરાતમાં નવાગામથી ૫.૬ કિમી દૂર ઉપરવાસમાં નર્મદા યોજના
- લંબાઈ ૧૩૧૨ કિમી છે.
- જેમાં ૮૮ ટકા વિસ્તાર મધ્યપ્રદેશ ,ટકા મહારાષ્ટ્ર અને ૧૨ ટકા વિસ્તાર ગુજરાતમાં છે.
- દર વર્ષે ૪,૭૭,૦૦૦ લાખ ઘન લીટર પાણી વહે છે.

નર્મદા નહેર

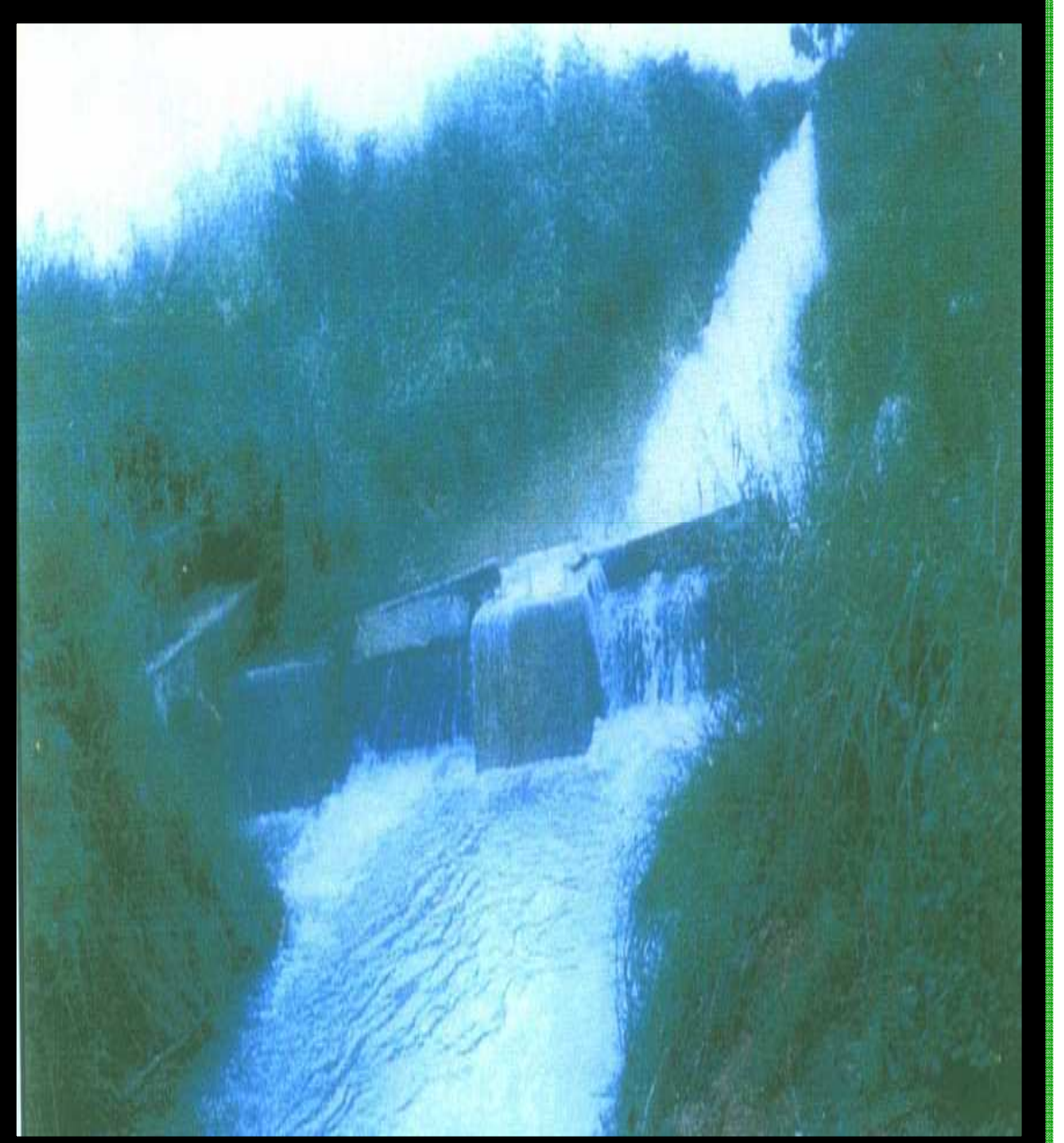
➤ નર્મદાની મુખ્ય નહેર ૫૩૨ કિમી લાંબી છે.

➤ જે દુનિયામાં સૌથી લાંબી સિંચાઈ નહેર

નર્મદા

- પાણીનો ૪ ટકા જ ઉપયોગ થતો
- ઈ.સ. ૧૯૪૮માં વિચાર . જે ૫ એપ્રિલ ૧૯૬૧ના રોજ જવાહરલાલ નહેરુના હસ્તે બંધનો શિલાન્યાસ
- બંધની લંબાઈ ૧૨૧૦ મીટર અને ૧૩૭ મીટર ઊંચો બંધ
- સરદાર સરોવર
- મહારાષ્ટ્ર, મધ્યપ્રદેશ અને ગુજરાતને મળતો લાભ / આ યોજના આ ત્રણ રાજ્યોની સમજૂતિથી થયેલ છે.
જેનાથી ૨૬ લાખ કિલોવોટ જળવિદ્યુત પ્રાપ્ત થશે.
- તેના પાણી કચ્છ અને સૌરાષ્ટ્રના ઓછા વરસાદવાળા વિસ્તારોમાં સુધી પહોંચશે.
- માટે ગુજરાતની જીવાદોરી

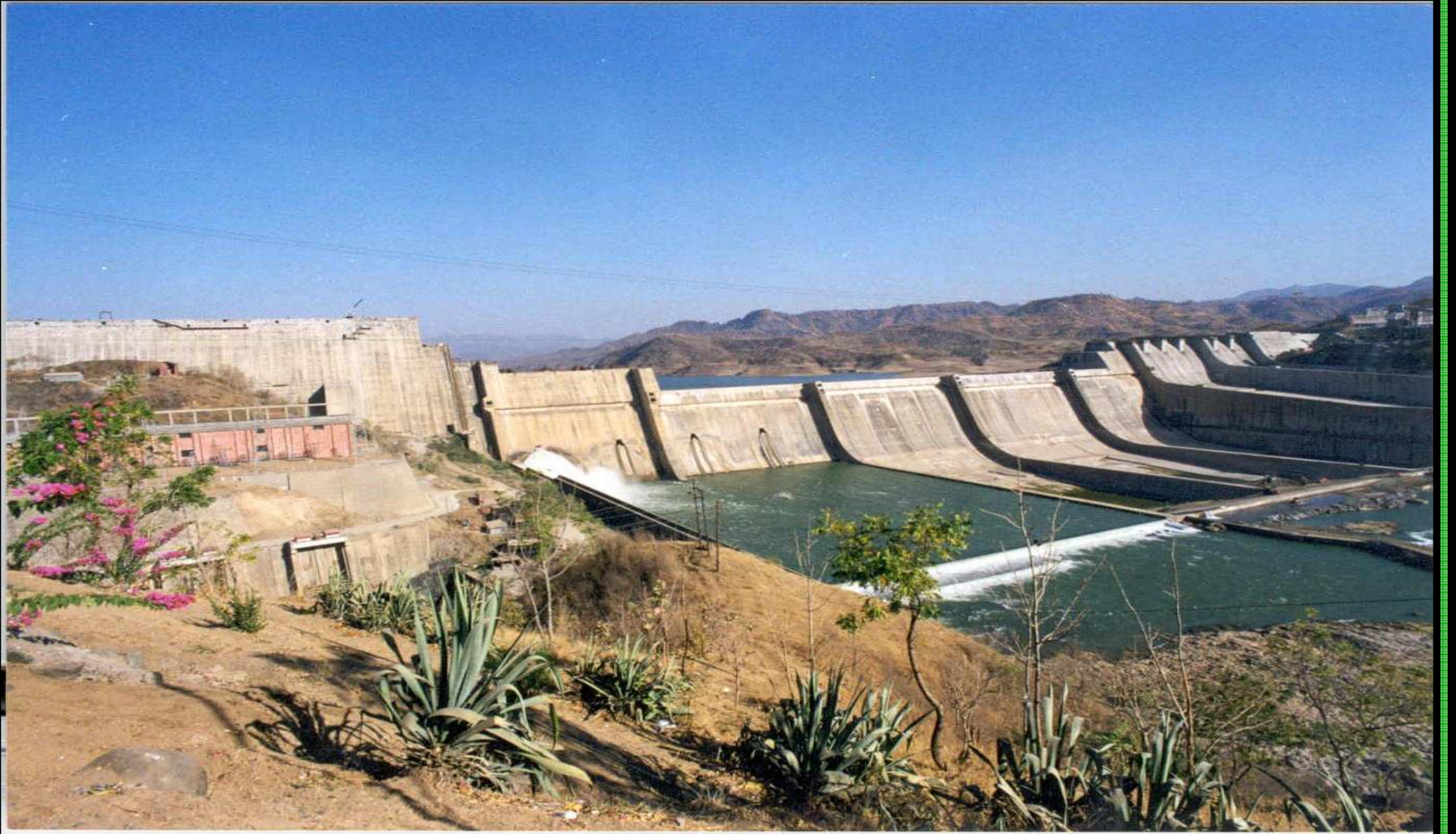
નર્મદા યોજના

- ગુજરાતના 25 જિલ્લાઓની યાદી**
1. કચ્છ (ભુજ)	10. પાટણ	18. દાહોદ
2. સુરેન્દ્રનગર	11. મહેસાણા	19. વડોદરા
3. રાજકોટ	12. સાબરકાંઠા	20. ભરૂચ
4. જામનગર	13. હિંમતનગર	21. નર્મદા (રાજપીપળા)
5. પોરબંદર	14. ગાંધીનગર	22. સુરત
6. જૂનાગઢ	15. અમદાવાદ	23. નવસારી
7. અમરેલી	16. ખેડા (નરિયાદ)	24. ડાંગ (આહવા)
8. ભાવનગર	17. પંચમહાલ	25. વલસાડ (પાલનપુર)
9. બનાસકાંઠા (ગોધરા)		
- (નોંધ : કૌંસમાં આપેલાં નામો જે-તે જિલ્લાઓનાં મુખ્યમથકો છે.)

નર્મદા યોજના

નર્મદા યોજના

નર્મદા યોજના

Sardar Sarovar Yojana

નર્મદા યોજના

નર્મદા

નર્મદા નહેર

મૂલ્યાંકન કસોટી

વિષય: સામાજિક વિજ્ઞાન

ધોરણ: ૧૦

વિષયાંગ: બહુહેતુક યોજનાઓ

તા.

(વિભાગ – અ)

❖ સૂચના: મને ઓળખી કાઢો.

⇒ મને ગુજરાતની જીવાદોરી કહેવામાં આવે છે.

⇒ હું ભારતનો સૌથી મોટો સમૃદ્ધ અને ઔદ્યોગિક વિસ્તાર છું.

⇒ હું ભારતની પ્રથમ બહુહેતુક યોજના છું.

⇒ મારા પર બંધ બાંધવાથી રચાનાર સરોવરનું નામ ગોવિંદ સાગર સરોવર છે.

મૂલ્યાંકન કસોટી

- (વિભાગ – બ)
- સૂચના: ભારતના નકશામાં નીચેના સ્થાનો દર્શાવો.
- (૧) દામોદર યોજના
- (૨) ભાકરા નાંગલ યોજના
- (૩) હીરાકુંડ
- (૪) સરદાર સરોવર

(વિભાગ – બ)

ભારત

સૂચના: ભારતના નકશામાં નીચેના
સ્થાનો દર્શાવો.

(૧) દામોદર યોજના

(૨) ભાકરા નાંગલ યોજના

(૩) હીરાકુંડ

(૪) સરદાર સરોવર

स्वाध्याय

अङ्कुडेतुक योञना अटले शुं? तेनुं महत्त्व लभी लाववुं.